

LOGOS

nr. 28/ octombrie 2023

Asociația Logopezilor din România

ASOCIAȚIA LOGOPEZILOR DIN ROMÂNIA (A.L.R.)

www.logopezi.ro

COLECTIVUL DE REDACȚIE:

Redactor șef: Valeria Balaban

Redactor: Beti-Ana Cioacă

ISSN: 1841-0553

**Asociația Logopezilor din România
(A.L.R.) s-a constituit în 1990,
la inițiativa a 22 de specialiști
în terapia limbajului și comunicării.**

De-a lungul celor trei decenii, s-a încercat formarea, perfecționarea de noi specialiști într-un domeniu atât de sensibil, de care depinde calitatea vieții.

Prin revista **LOGOS**, s-a încercat diseminarea informațiilor despre subiecte care privesc limbajul.

Asociația a organizat de-a lungul timpului congrese, seminarii, schimburi de informații.

**Revista LOGOS apare binual
(aprilie și octombrie).**

Articolele colaboratorilor vor fi trimise pe adresa betiana.cioacă@gmail.com în format Word, A4, la un rând și jumătate (3-4 pagini), cu diacritice.

Articolele vor fi structurate astfel:

TITLU

AUTOR

CONȚINUT

BIBLIGRAFIE

ANEXE (dacă este cazul)

IMAGINI (dacă este cazul)

trimise și separat, .jpg, .png sau .tiff)

CUPRINS

**Analfabetism funcțional și căile
de redresare a situației actuale
în învățământul românesc**

BETI-ANA CIOACĂ, formator 4

Învățarea scrisului

CRISTINA-ANGELA TOHĂNEAN, psiholog principal
în psihologie clinică și Psihoterapiei cognitiv-comportamentale

LAVINIA ACHIM, logoped, psiholog principal
în psihopedagogie specială 7

**Relația dintre abilitățile de
masticatie-degluțiție și dezvoltarea vorbirii**

GEORGIANA TRANCĂU, consilier psihologic-logoped 11

**Explorând Socializarea la Copiii cu Autism:
Strategii și Implicații**

ALEXANDRA-ELENA MIHAIL, psiholog clinician,
terapeut ABA, logoped 18

**Neurofeedback, o terapie adjuvantă
în dezvoltarea limbajului**

ANDREEA MĂCELARU, psiholog/neuroterapeut,
Owner Brain Help Clinic 23

RECENZIE:

» Emoția Bufniței

» Cum să ai o voce irezistibilă

» 30 de activități pentru a deveni
un as al hărților mentale

..... 25

Analfabetism funcțional și căile de redresare a situației actuale în învățământul românesc

BETI-ANA CIOACĂ, formator

Vorbea Mircea Miclea despre coordonatele pe care trebuie să se dezvolte adulții ca să schimbe ceva în această epocă volatilă: adulții nu trebuie doar să fie „captatori” de informație, ci trebuie să-și stabilească cu atenție curriculumul învățării alegând din „bazarul” furnizorilor de educație pe aceia care predau cunoștințe utile cu aplicabilitate în viața reală. Atitudinea adultului în procesul de învățare trebuie să fie reflexivă, o atitudine deschisă spre viitor. „*Reflecția asupra practicii este principala cale de a ajunge foarte bun.*” spunea dl. profesor M. Miclea. „*Un expert este un practician reflexiv*” (Erikson). Ceea ce mai spunea domnul profesor este că dacă ar fi să comparăm un expert cu un novice, am vedea că un novice ar fi mult mai bun la teste de inteligență sau memorie, dar în fața cazului real expertul ar găsi mult mai rapid calea de a diagnostica corect și a alege tratamentul adecvat. Cunoștințele activate te ajută să devii expert. Să nu uităm că noi, adulții, formăm generația nativilor digitali. Copiii zilelor noastre care joacă diverse jocuri pe calculator vor să obțină cu un efort mic o recompensă mare. Trebuie găsită o cale prin care să formăm copii care înțeleg lucrurile trăite, care experimentează și sunt proactivi. Copilul, dar și adultul trebuie să se dezvolte pe trei axe: personal, profesional, relațional.

Ce se întâmplă când eșuăm în dezvoltarea tridimensională?

Dacă noi, adulții, nu reușim să ne asumăm rolul de eroi, atunci nu vom putea reforma sistemul de învățământ, iar gramaticile existențiale pe care ni le însușim vor deveni plictisitoare pentru copii și așa va perpetua Analfabetismul funcțional.

Despre analfabetismul funcțional

Ce este un analfabet funcțional?

Este individul care știe să citească, dar nu înțelege ce a citit. Conform platformei wikipedia în România procentul de elevi în vârstă de 15 ani care sunt analfabeți funcționali a ajuns la 53,5%.

În urma unei testări realizate între aprilie 2022 – martie 2023 pe elevii din clasele I-VIII a reieșit că doar 11% dintre elevi au un nivel funcțional de literație, „adică au capacitatea de a înțelege și sintetiza informația dintr-un text scris.”

La nivelul terminării studiilor gimnaziale s-au decelat cinci niveluri de pregătire a elevilor români:

10% – nu au capacitatea de a lectura textul

35% – nu înțeleg textul citit

10% – nu au capacitatea de a formula un punct de vedere propriu.

Cauza principală se pare că este metoda de învățare prin memorare. Iar adulții-educatori sunt absolvenți cu diplomă, dar analfabeți funcționali.

Ce e de făcut?

Logopezii ar trebui să găsească acele metode prin care vor diminua analfabetismul funcțional. Dar pentru asta ar trebui mai întâi să se evalueze pe sine, să devină pro-activi și să se transforme în eroi. Printre primele obiective ar trebui să găsească acele jocuri care vor ajuta la dezvoltarea auzului fonematic.

Copilul preșcolar va reuși să distingă sunetele limbii române în silabe și cuvinte. Discriminarea fonematică între sunetele surde și sonore îl vor ajuta la construcția unui limbaj expresiv corect.

Ca procedee pentru atingerea acestui obiectiv se vor folosi demonstrația, imitația, jocul cu marionete și jucării de pluș.

Jocul „Am spus bine?” cu ajutorul marionetei îl va ajuta pe preșcolar să sesizeze greșelile de pronunție (ex: marioneta spune „Când se școală dimineața Maria este veselă.” Am spus bine? întreabă marioneta, iar copilul va corecta cuvântul emis greșit cu forma lui corectă).

Un obiectiv principal al antrenamentului logopedic este și dezvoltarea fondului lexical și a formei gramaticale. Copilul preșcolar va învăța să răspundă la întrebările: *cine face, de ce, pentru ce, cum...*, să înțeleagă acordul între substantiv și adjectiv, între subiect și predicat. La nivelul grupei mijlocii (4-5 ani) copilul va învăța să recunoască sinonime, antonime.

Fiecare cuvânt dintr-o poezioară trebuie explicat și introdus în noi sintagme.

Începând cu vârsta de 2 ani i se vor citi copilului cărțile cu imagini frumoase colorate și cu propoziții simple, punându-i copilului întrebări despre ce a văzut în imagine sau ce au auzit în propoziție.

La vârsta de 3-4 ani când i se vor citi povești este bine să-i punem copilului întrebări despre acțiunile din poveste și să căutăm alt final al povestirii.

Stimularea cognitivă îl ajută pe preșcolar să se detensioneze și să cunoască lumea prin jocuri gen „prin ce se aseamănă” (para și măruș, câinele și pisica...), „cine e intrusul”, jocuri de atenție și memorie (ex: jocul „4 elemente” copiii vor executa anumite mișcări prestabilite cu mâinile – pentru PĂMÂNT mâinile vor fi pe lângă corp, pentru APĂ – mâinile se întind în față, pentru AER – mâinile se ridică, iar pentru FOC – efectuăm rotații).

Copiii preșcolari cu tulburări de limbaj sunt frustrați, anxioși, se simt izolați, evită participarea la jocuri care solicită limbajul. De aceea, în grădinițe consider imperios necesar să fie logopezi sau psihologi care

să-i ajute să iasă din starea de iritare sau de însingurare.

Anafabetismul funcțional se naște la vârsta mică, atunci când copilul are cea mai mare nevoie de susținere și îndrumare, când părinții prea crispați sau doar oboseți nu acordă atenția necesară creșterii și dezvoltării. Și crește ca un aluat fermentat în clasele primare și gimnaziu, copilul neînțelegând textele.

Limbajul îl ajută pe copil să-și exprime gândurile, emoțiile, să interacționeze cu congenerii sau cu adulții. Copilul trebuie să fie dirijat de mic pentru lucrul cu cartea și tipăriturile.

Ca să-i învățăm pe copii limbajul, mai întâi trebuie să-l învățăm să asculte (comunicarea receptivă) și abia mai târziu să se exprime (comunicarea expresivă).

Nu uitați niciodată că dezvoltarea copilului mic se întâmplă prin joc.

Învățarea scrisului

CRISTINA-ANGELA TOHĂNEAN, psiholog principal în psihologie clinică și psihoterapii cognitiv-comportamentale

LAVINIA ACHIM, logoped, psiholog principal în psihopedagogie specială

Scrisul reprezintă o activitate complexă de comunicare, ce constă în transpunerea grafică a structurii fonetice a vorbirii.

E. Verza, 2003

Învățarea scrisului este unul dintre cele mai importante obiective ale ciclului primar, alături de citit și de calcul, iar vârsta optimă la care se apreciază că un copil este pregătit pentru acest proces, din punct de vedere psihic și fizic, este de aproximativ 6 ani.

Inițierea copilului în activitatea scrisului se recomandă a fi realizată cu multă grijă, cu o atenție deosebită, scrisul fiind un instrument cu care copilul pleacă la drum pentru toată viața.

Astfel, **învățarea scrisului** presupune trei componente:

- Partea de **execuție grafică** a literelor, capacitatea de a reda corect forma literelor;
- **Corectitudinea scrisului** din punct de vedere gramatical și ortografic: scrierea corectă a cuvintelor, fără omisiuni, adăugări sau substituiri de litere, respectarea topicii corecte, realizarea acordurilor între părțile de propoziție, folosirea corespunzătoare a semnelor de punctuație;
- Capacitatea de a folosi scrisul ca și **instrument** care să servească scopului **de a comunica**, de a exprima idei originale și creative, de a argumenta etc.

Metoda fonetică analitico-sintetică stă la baza însușirii scrisului în limba română. La nivelul limbii noastre, care este o limbă fonetică, scrisul se învață concomitent cu cititul, iar când există tulburări la nivelul uneia dintre cele două dimensiuni, cel mai adesea ele există, în procent mai mare sau mai mic, și la nivelul celeilalte.

Mulți autori (E. Ferreiro, M. Gomez-Palacio, 1988; A. Martini, 1995; U. Frith, 1985; E. Verza, 2003), dar mai ales cei care abordează dificultățile limbajului scris din perspectivă piagetiană, consideră că achiziționarea limbii scrise reprezintă un proces complex ce se realizează gradual, în mai multe etape sau faze ce implică activarea numeroaselor funcții ale gândirii, dar și în funcție de o serie de factori individuali.

Din acest punct de vedere, se disting **trei mari etape ale însușirii scris-cititului**: *preabecedară*, *abecedară* și *postabecedară*.

1 În **etapa preabecedară** se dezvoltă capacitățile copilului pentru:

□ diferențierea și combinarea unităților fonetice, de a discrimina părțile întregului și apoi a alipi aceste părți în întreg, ceea ce facilitează însușirea simbolisticii scris-cititului; la acest nivel, sunt frecvent solicitate operațiile de analiză și sinteză (copilul învață să realizeze corect despărțirea în silabe, să identifice auditiv sunetele aflate într-o silabă, iar pe

de altă parte, să unească sunetele pentru a forma silabe, iar apoi silabele pentru a forma cuvinte – atunci când citește);

- perceperea și reproducerea formelor care prefigurează literele, într-un spațiu dat;
- conștientizarea propriului corp și consolidarea lateralității;
- realizarea și reproducerea mișcărilor fine, de la stânga la dreapta;
- semnificația cuvintelor care desemnează obiecte, fenomene și acțiuni;
- memoria de scurtă durată și cea de lungă durată, atât auditivă, cât și fonetică.

2 Etapa abecedară, corespunzătoare clasei I (chiar a clasei 0, dacă e să ne raportăm la actualul sistem de învățământ), marchează de fapt debutul procesului de învățare a scris-cititului.

Litera sau grafemul constituie semnul exprimat în spațiu al fonemului exprimat verbal. Astfel, copilul trebuie să realizeze legătura dintre fonem și grafem, ca urmare a coordonării corticale, a analizei și sintezei auditive, motorii și vizuale. Perceperea, memorizarea și reproducerea literelor, mai întâi izolat și apoi în variate combinații, însoțite de înțelegerea sensului, refac parcurșul dezvoltării limbajului la nivelul preșcolarității. Derularea procesului de însușire a scris-cititului este rezultatul interacțiunii mai multor dimensiuni ce țin de dezvoltarea psihică generală, de dezvoltarea motricității fine, a achizițiilor verbale și a conduitei verbale, la care se adaugă motivația și interesul copilului. Deprinderile dezvoltate în această perioadă au caracter dinamic, iar erorile care apar la nivelul recunoașterii grafe-mului sau ale producerii lui, pot fi trecătoare, dacă școlarul exersează sistematic copierea, dictarea, exerciții ortografice și de povestire orală și scrisă, compuneri după imagini secvențiale.

3 Etapa postabecedară este caracterizată de o maturizare a activității nervoase, ceea ce implică perfecționarea scris-cititului. Dificultățile menționate anterior ar trebui să se reducă considerabil, la nivelul acestei etape, până la dispariție. Dacă acestea persistă însă, și după finalizarea clasei a II-a, se recomandă realizarea unei evaluări logopedice, cu accent pe dimensiunea

scris-cititului, pentru a identifica exact dificultățile cu care se confruntă copilul și a alcătui un plan de intervenție corespunzător.

Astfel, prin însușirea limbajului scris, limbajul se dezvoltă la nivelul tuturor componentelor sale: fonetic, lexical, semantic, gramatical, stilistic, perfecționându-se ca mijloc de comunicare, dar și ca instrument al gândirii și de asimilare a cunoștințelor.

Învățarea scrisului poate fi influențată negativ de următorii factori:

- ✓ Insuficienta dezvoltare sau lipsa prerechizitelor din etapa preabecedară;
- ✓ Lipsa cunoașterii particularităților de vârstă și de gen de către cadrele didactice și de către părinți:
 - faptul că există un decalaj, la copilul de vârstă școlară mică, între limbajul scris și limbajul impresiv și expresiv, în sensul că primul se realizează mai lent și cu dificultate;
 - faptul că fetele au motricitatea fină mai bine dezvoltată decât băieții, aceștia din urmă având mai bine dezvoltată motricitatea grosieră;
 - faptul că preșcolarii și școlarii mici nu au capacitatea cognitivă de a se raporta nuanțat la lucruri, au dorința de a fi mereu primii, au intoleranță la frustrare, precum și dorința de a avea o imagine pozitivă în relațiile cu ceilalți – aspecte care îi fac foarte vulnerabili la comparații și critici.
- ✓ Cultura școlară, axată pe concurență și pe competiție, care poate duce la dezvoltarea fricii de eșec;
- ✓ Accentul și presiunea puse pe scrisul frumos, pe aspectele mecanice în defavoarea gândirii creative care duc la pierderea motivației și a curajului de a-și expune în scris propriile idei.

Atunci când însușirea scris-cititului nu se face adecvat, în ciuda unei instruirii corespunzătoare, a unei inteligențe adecvate și a unor factori socio-culturali oportuni, pot să apară unele **dificultăți/tulburări** care să iasă în evidență cadrului didactic sau părintelui, sub forma:

- ✓ scris-cititului lent, cu voce scăzută/sacadată;
- ✓ dificultăților de corelare a complexului sonor cu simbolul grafic și cu înțelegerea;
- ✓ dificultăților în respectarea regulilor gramaticale și caligrafice;
- ✓ omisiunilor, adăugărilor, substituirilor și confuziilor între litere, grafeme, cuvinte;
- ✓ contopirilor și comprimărilor de cuvinte;
- ✓ scrisului servil și scrisului în oglindă;
- ✓ nerespectării spațiului paginii, săririi și suprapunerii rândurilor.

Aceste manifestări, în cazul în care apar cumulate și persistă în timp, se concretizează sub forma diagnosticului logopedic de **dislexo-disgrafie**. Acesta poate fi pus, de către specialistul logoped, doar după finalizarea clasei a II-a, adică după parcurgerea etapelor de însușire a scris-cititului. Cu toate acestea, manifestările pot fi observate și mai devreme de acest moment, iar logopedul poate sprijini școlarul mic în ameliorarea lor și poate ghida familia și cadrul didactic în a-l susține corespunzător pe copil, în procesul de însușire a scris-cititului, chiar și înaintea existenței unui diagnostic logopedic specific.

Bibliografie:

- » 1. Burlea G., *Tulburările limbajului scris-citit*, Iași, Editura Polirom, 2007;
- » 2. Moraru O., *Copilul tău scrie*, București, Editura Univers, 2023;
- » 3. Prună-Stancu M., Stoica A., *Modalități de eficientizare a învățării citirii și scrierii*, București, Editura Aramis, 2007;
- » 4. Purcia S., *Elemente de psihopedagogie a însușirii scrierii*, București, EDP, RA, 1998;
- » 5. Verza E., *Tratat de logopedie* (vol. I), București, Editura Fundației Humanitas, 2003;
- » 6. Vrașmaș E. *Învățarea scrisului*, Chișinău, Editura Arlequin, 2011.

Relația dintre abilitățile de masticăție-degluțiție și dezvoltarea vorbirii

GEORGIANA TRANCĂU, consilier psihologic-logoped

1. Introducere

Pe parcursul tratamentului clienților noștri, de cele mai multe ori, ne confruntăm cu situații specifice la care nu reușim să găsim o soluție practică. Fie că vorbim despre apariția primelor cuvinte, tranziția de la abilitățile pre-verbale la abilități verbale, sensibilitate senzorială crescută la nivel oral, dificultăți de articulare globală a sunetelor și chiar dezinteres cu privire la folosirea limbajului, aceste momente reprezintă de cele mai multe ori un prag dificil în practica noastră.

Pentru a putea depăși aceste momente cheie, de deblocare a clientului, avem nevoie de multe ori să investim resurse de timp pentru cercetare, învățare și exersare dar și resurse financiare pentru achiziționarea materialelor necesare.

Felicitări dragă logoped, acestea sunt și vor fi momentele în care vei învăța exerciții practice și vei acumula cele mai multe informații despre concepte din domeniu nostru sau domenii conexe.

Un prim argument pentru care am ales această temă este că, în multe situații am ajuns la momente cheie care au fundamentat cunoștințele teoretice și practice pe care le am în prezent.

În al doilea rând, doresc să atrag atenția importanței acestei teme în practica noastră, devenind mai conștienți în procesul de evaluare de aceste aspecte pe care de multe ori le ignorăm sau nu le acordăm importanța meritată.

Esențial este ca încă de la început să facem o diferențiere a unor concepte ce urmează să le discutăm în următorul articol:

Abilitățile de masticăție = reprezintă procesul de a pregăti mâncarea pentru a fi înghițită (Seikel, King, & Drumright, 2010)

Abilitățile de degluțiție = este procesul de a înghiți (Seikel, King, & Drumright, 2010)

Vorbirea = abilitatea de a exprima gânduri și emoții prin sunete articulate (Oxford Language, 2023)

Limbajul = metoda principală de comunicare umană, constând în cuvinte utilizate într-un mod structurat și convențional și transmise prin vorbire, scris sau gest. (Oxford Language, 2023)

Electromiografia EMG = un test folosit pentru evaluarea funcției nervilor periferici și a mușchilor. Când mușchii sunt activi, aceștia produc impulsuri electrice direct proporționale cu nivelul activității musculare. (Wikipedia, 2023)

2. Mestecăm apoi vorbim

Dezvoltarea vorbirii și a limbajului implică o multitudine de factori și procese pe care, de multe ori, nu le conștientizăm sau le acordăm o importanță minimă în procesul logopedic:

„ În jurul vârstei de 6 luni, dentiția începe să erupă și copilului începe diversificarea alimentară cu hrană solidă. Dentiția blochează protruzia anterioară a limbii și susține retragerea limbii în timpul deglutiției. Ulterior, dentiția susține mestecatul și mișcările de mărunțire, ceea ce întăresc mușchii masticației. ”

(Seikel, King, & Drumright, 2010, p. 408)

Este important să discutăm despre abilitățile de masticație înainte să discutăm despre vorbire pentru că, în dezvoltarea tipică, **abilitățile de masticație apar de obicei înaintea abilităților de vorbire**. Sugarii încep să exploreze mișcările orale prin sugere, mușcătură și prin a băga în gura obiecte. Pe măsură ce cresc, ei progresează la a mesteca alimente moi și mai târziu texturi mai complexe.

În același timp, un studiu realizat pe 4 copii cu vârste între 1 an și 4 ani, fără deficite neuronale, a utilizat testarea EMG a mușchiului masstere (dreapta și stânga), a mușchiului temporalis (dreapta și stânga) cât și a mușchiului anterior digastric, pentru a cerceta dezvoltarea abilității de

masticație. Observații clinice s-au extins pe parcursul a 3 ani.

Acest studiu a adus în vedere faptul că: „nu există dovezi care să sugereze că pattern-urile de coordonare în masticație preced în mod necesar pe cele esențiale vorbirii” dar și că: „mișcările pentru vorbire se bazează pe o organizare coordinativă reglabilă mult mai variabilă și corelată.” (Green, și alții, 1997)

Concluziile acestui studiu ne îndeamnă să cercetăm în continuare și să aflăm care este legătura abilităților de masticație-deglutiție cu cele de vorbire.

3. Dezvoltarea sistemului articulator

„Dezvoltarea este un proces de obținere a controlului cortical al tiparelor motorii în scopuri volitive, iar dezvoltarea sistemului articulator își are rădăcinile în învățarea mersului” (Seikel, King, & Drumright, 2010, p. 385)

Bebelușii au controlul capului înainte de a avea controlul trunchiului și își dezvoltă mișcări mandibulare grosiere înainte de a dezvolta mișcări mandibulare fine. Înainte de a stabili controlul anterior al limbii, ei vor dezvolta controlul posterior al limbii.

Combinarea dintre stabilitatea trunchiului și echilibrul extensor-flexor oferă copilului instrumentele necesare pentru a sta în picioare, a merge și a vorbi. Nu este surprinzător faptul că vorbirea sugarului se dezvoltă concomitent cu abilitățile locomotorii ale acestuia. Având în vedere că limba este legată în mod complex de hioid și laringe, este illogic să ne așteptăm ca un copil să regleze mișcările complicate și sofisticate ale limbii până când mușchii trunchiului și gâtului nu sunt stabilizați.

Înainte de a putea sta, sugarul trebuie să-și echilibreze tonusul muscular și trebuie să stea înainte de a putea obține un control autonom al capului și gâtului. Odată cu controlul muscular al gâtului vine libertatea de a mișca mandibula și limba separat, iar cu acea libertate vine și capacitatea de a mișca elementele sistemului articular, diferențiat.

De reținut este faptul că: **elementele articulatorii au ca responsabilitate principală îndeplinirea procesului de masticatie, iar vorbirea este o activitate secundară.**

4. Diferențele dintre procesul de masticatie-deglutiție și dezvoltarea vorbirii

„O deglutiție matură necesită contracția mușchiului maseter, temporalis și mușchiului pterigoidian medial pentru a contracara forța limbii pe cerul gurii în timp ce bolusul alimentar este propulsat în spate.” (Seikel, King, & Drumright, 2010, p. 408)

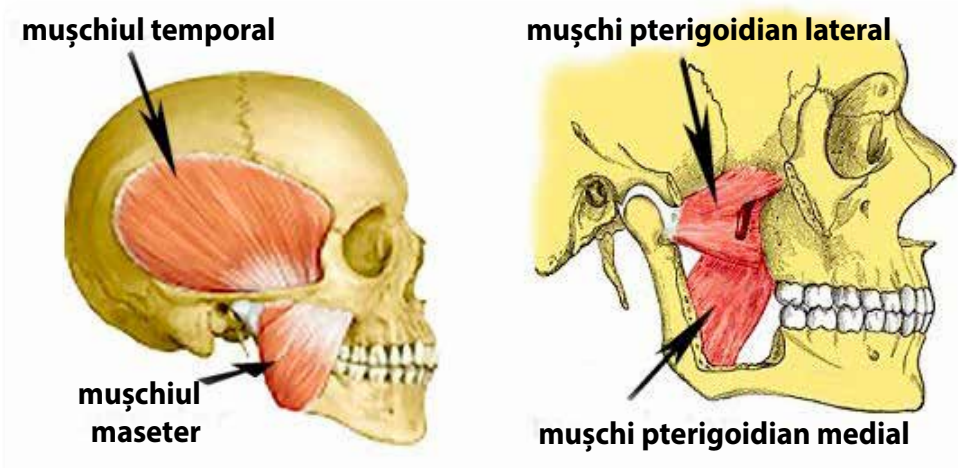
Masticatia necesită **mișcarea coordonată a diversilor mușchi orali**, inclusiv cei ai maxilarului, limbii și obrazilor. Acești mușchi joacă un rol crucial în modelarea fluxului de aer și articularea sunetelor vorbirii. Mușchii orali puternici și coordonați dobândiți prin masticatie susțin dezvoltarea vorbirii clare și precise însă luăm în considerare o distincție între mușchii implicați în masticatie și mușchii implicați în vorbire.

Mușchii implicați în vorbire și masticatie diferă, totuși au în comun o parte din mușchi, datorită locației lor în cavitatea bucală și gât.

Mușchii masticatori:

- » **Maseter:** Unul dintre mușchii cheie implicați pentru închiderea maxilarului în timpul masticatiei este maseterul. Este unul dintre cei mai puternici mușchi ai corpului uman și ajută maxilarul să se miște vertical în timp ce mestecă.
- » **Temporalis:** Mușchiul temporal este un alt mușchi important în închiderea gurii. Protejează părțile laterale ale craniului și ajută la măcinarea și zdrobirea alimentelor.
- » **Pterigoidul medial:** Situat în interiorul maxilarului inferior, acest mușchi colaborează cu maseterul pentru a produce forță suplimentară de mestecat.
 - Mușchiul pterigoidian lateral ajută la mișcarea laterală a maxilarului, care este necesară pentru măcinarea alimentelor între molari.

Mușchii implicați în articularea vorbirii:

» **Mușchii limbii:** mușchii intrinseci și extrinseci ai limbii joacă un rol important în articularea vorbirii. Acești mușchi permit mișcări precise care modelează fluxul de aer și produc diverse sunete.

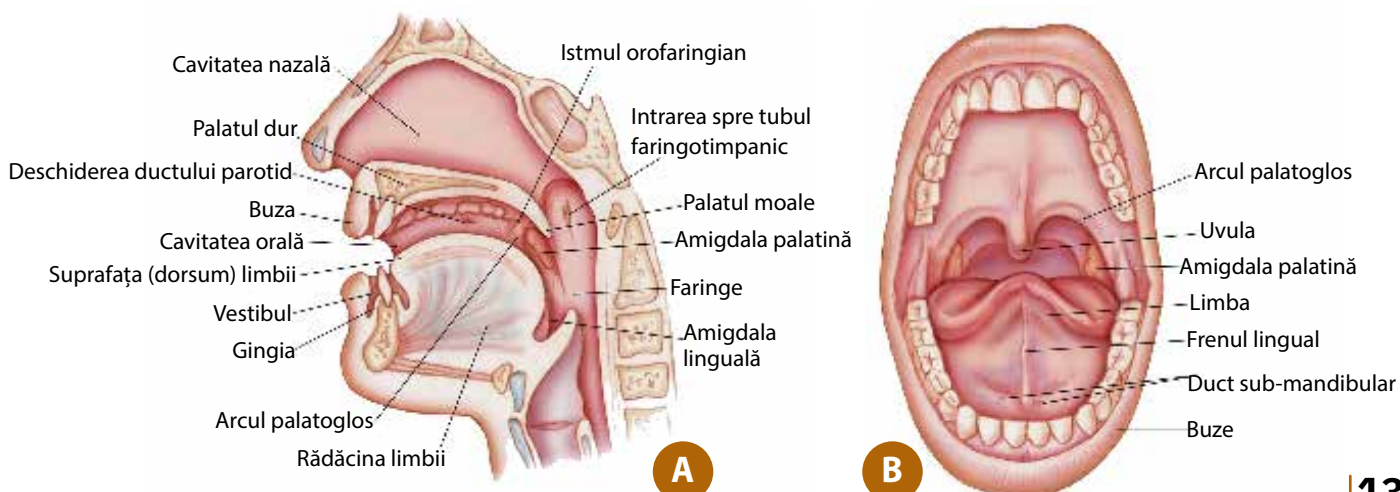
» **Mușchii buzelor:** Orbicularis și alți mușchi ai buzelor sunt esențiali pentru mișcările de producere a vorbirii, cum ar fi rotunjirea sau extinderea buzelor pentru a scoate diverse sunete.

» **Mușchii velum:** levator palatini și alți mușchi ai velumului (palat moale) coordonează ridicarea și presarea palatului moale, ceea ce este necesar pentru a crea sunete precum „m”, „n” și vocalele nazale.

» **Mușchii faringieni:** mușchii faringieni ajută la producerea unor sunete de vorbire, în special cele asociate gâtului și faringelui, cum ar fi „c”, „g”.

» **Mușchii corzilor vocale:** Fonația sau producția vocii este controlată de mușchii care reglează corzile vocale.

Mușchii în cauză variază în mărime, raport de inervație, timp de contracție și funcție, dar sunt controlați într-un mod înalt coordonat pentru a produce vorbirea, unul dintre comportamentele noastre motorii cele mai precise, care este efectuat în mod obișnuit la un ritm discret, mai rapid decât orice alt comportament uman. Cu unele excepții importante (cum ar fi mușchii de închidere ai maxilarului), **mușchii vorbirii sunt specializați mai mult pentru viteză decât pentru forță** și sunt capabili de o coordonare precisă în efectuarea secvențelor de mișcare. (Kent, 2009)

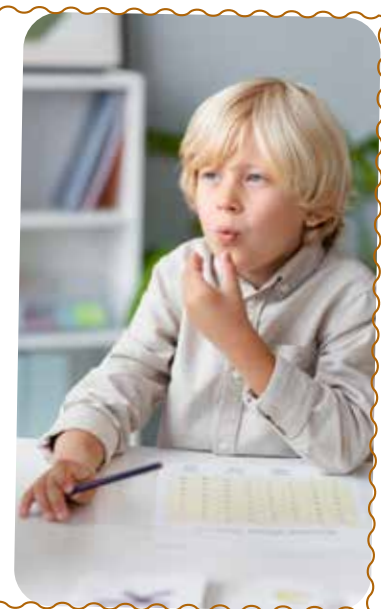
Există și alte elemente orale care sunt utilizate în principal pentru mestecat și **nu sunt direct implicate în producerea vorbirii**:

- ✓ **Dinții sunt esențiali pentru masticție**, deoarece sunt responsabili pentru descompunerea alimentelor în bucăți mai mici și mai ușor de gestionat. Diferite tipuri de dinți, cum ar fi incisivii, caninii, premolarii și molarii, au roluri specifice în procesul de masticție: incisivi- folosiți pentru tăierea și mușcarea bucăților de mâncare, *canini* – joacă un rol în ruperea și prinderea alimentelor, premolari și *molari* – responsabili pentru măcinarea și zdrobirea alimentelor.
- ✓ **Glandele salivare produc saliva**, care este vitală pentru masticție. Saliva ajută la umezirea alimentelor, făcându-le mai ușor de mestecat și de înghițit.
- ✓ **Palatul dur este partea osoasă a cerului gurii și oferă o suprafață rigidă** împotriva căreia limba presează alimentele în timpul masticției.
- ✓ În timp ce **palatul moale este implicat în procesul de vorbire pentru sunete specifice**, el joacă, de asemenea, un rol în masticție prin sigilarea cavității nazale în timpul înghițirii, împiedicând alimentele să intre în nas.
- ✓ **Cavitatea bucală este spațiul dintre obraji și gingii**. Conține zone tampon (mici mase de grăsime care oferă suport în timpul mestecatului).
- ✓ **Gingiile țin dinții** în poziție și contribuie la stabilitatea cavității bucale în timpul masticției.

Deși aceste elemente nu sunt direct implicate în producerea sunetelor vorbirii, ele sunt cruciale pentru buna funcționare a cavității bucale în timpul procesului de masticție.

Împreună cu mușchii și mișcările specifice implicate în mestecat, aceste elemente permit descompunerea eficientă a alimentelor înainte de înghițire.

Elementele menționate mai devreme, joacă roluri esențiale în producerea vorbirii. **Fiecare dintre aceste elemente contribuie la modelarea fluxului de aer și a rezonanței sonore necesare pentru formarea sunetelor vorbirii și producerea vorbirii inteligibile.**

» **Dinții**

Poziția limbii față de dinți influențează producerea anumitor sunete de vorbire, în special sunete dentare și alveolare precum „t”, „d”, „s” și „z”. Dinții frontali superiori vin, de asemenea, în contact cu buza inferioară pentru a produce sunete „f” și „v”.

» **Limba**

Este unul dintre articulatorii primari în producerea vorbirii. Formează fluxul de aer și intră în contact cu diferite părți ale cavității bucale pentru a forma diferite sunete de vorbire.

» **Buzele**

Sunt esențiale pentru producerea de sunete bilabiale precum „p”, „b”, „m”, precum și sunete labiodentale precum „f” și „v”. Ele joacă un rol important în modelarea vocalelor prin rotunjire și întindere.

» **Saliva**

Ajută la lubrifierea cavității bucale în timpul vorbirii, facilitând mișcările line ale elementelor articulatorie. Saliva adecvată previne, de asemenea, ca gura să devină prea uscată în timpul producerii vorbirii.

» **Palatul dur**

Ajută la crearea presiunii orale necesare pentru unele sunete de vorbire, cum ar fi „ce, ge”. De asemenea, separă cavitățile bucale și nazale, permițând producerea de sunete non-nazale.

» **Palatul moale**

Este crucial pentru producerea sunetelor nazale. Când velumul este coborât, aerul curge prin cavitatea nazală, rezultând în vorbirea nazală sunete precum „m”, „n”.

» **Cavitățile bucale**

Nu este direct implicată în producerea vorbirii, dar poate influența rezonanța orală și dimensiunea cavității bucale, ceea ce poate afecta calitatea și timbrul vocii.

» **Gingiile și ligamentele parodontale**

Deși nu sunt implicate direct în producerea vorbirii, stabilitatea și sprijinul pe care le oferă dinților sunt esențiale pentru menținerea unei articulații adecvate și a clarității vorbirii.

Aceste elemente contribuie la mișcările și poziționarea precisă necesare formării sunetelor vorbirii. Prin manipularea acestor structuri orale și coordonarea mișcărilor lor, creăm o gamă variată de sunete care alcătuiesc vorbirea umană.

ÎN CONCLUZIE, dovezile științifice evidențiază interacțiunea complicată dintre abilitățile de masticție și producția vorbirii. Un sistem masticator bine dezvoltat oferă fundația pentru coordonarea motrică orală precisă, integrarea senzorio-motorie, stabilitatea maxilarului, forța mușchilor orali și sănătatea orală optimă. Acești factori contribuie colectiv la îmbunătățirea articulării sunetelor vorbirii, clarității și abilităților generale de comunicare.

Recunoașterea și abordarea abilităților de masticție ca parte a intervențiilor terapeutice, poate duce la rezultate mai eficiente în terapia logopedică și poate sprijini dezvoltarea orală ca întreg.

Bibliografie:

- » Green, J. R., Moore, C. A., Ruark, J. L., Rodda, R. P., Morvee, W. T., & Van Witzenburg, M. J. (1997). *Development of Chewing in Children From 12 to 48 Months: The American Physiological Society*, 2740-2716.
- » Kent, R. D. (2009). *The uniqueness of speech among motor systems. Clinical Linguistics & Phonetics*, 0269-9206.
- » Le Re've'rend, B. J., Edelson, L. R., & Loret, C. (2014). *Anatomical, functional, physiological and behavioural aspects of the development of mastication in early childhood. British Journal of Nutrition*, 403-414.
- » *Oxford Language*. (2023). Retrieved from <https://languages.oup.com>.
- » Posnick, J. C. (2015). *Speech, Mastication, and Swallowing Considerations in the Evaluation and Treatment of Dentofacial Deformities*. Retrieved from <https://clinicalgate.com/speech-mastication-and-swallowing-considerations-in-the-evaluation-and-treatment-of-dentofacial-deformities>.
- » Seikel, A. J., King, D. W., & Drumright, D. G. (2010). *Anatomy & Physiology for Speech, Language, and Hearing*. Delmar: Cengage Learning.
- » Van-Sickle, A. (2020). *A little something to chew on: Considering the complexities of mastication*. Retrieved from <https://dysphagiacafe.com/2020/01/06/a-little-something-to-chew-on-considering-the-complexities-of-mastication>.
- » *Wikipedia*. (2023). Retrieved from <https://ro.wikipedia.org/wiki>.

Explorând Socializarea la Copiii cu Autism: Strategii și Implicații

ALEXANDRA-ELENA MIHAIL, psiholog clinician,
terapeut ABA, logoped

Autismul este o tulburare complexă care afectează, printre altele, abilitățile sociale și de comunicare ale copiilor. Socializarea la copiii cu autism este un aspect esențial în viața lor, deoarece le oferă oportunitatea de a dezvolta abilități sociale și de a se integra în comunitate. În acest articol, ne propunem să examinăm strategiile și implicațiile asociate cu socializarea la copiii cu autism, evidențiind importanța intervenției timpurii, abordările terapeutice și sprijinul familial.

Intervenția timpurie – Diagnostic și planificare

Intervenția timpurie și diagnosticul precoce sunt esențiale în sprijinirea copiilor cu autism pentru a dezvolta abilități sociale și de comunicare. Identificarea semnelor timpurii ale autismului permite începerea terapiei și intervenției adecvate într-un

stadiu incipient, maximizând șansele de progres ale copiilor.

Specialiștii joacă un rol crucial în diagnosticarea copiilor cu autism. Psihologii, pediatrul, terapeuții ocupaționali și logopezii utilizează instrumente și teste specializate, observații clinice și interviuri cu părinții pentru a obține o evaluare comprehensivă a copilului. Diagnosticul precoce permite elaborarea unui plan de intervenție personalizat, adaptat nevoilor individuale ale copilului.

Planificarea și elaborarea unui plan de intervenție personalizat sunt esențiale în sprijinirea socializării copiilor cu autism. Prin evaluarea inițială a abilităților sociale și de comunicare, se pot identifica punctele tari și slabe ale copilului, precum și domeniile care necesită atenție specială. Planul de intervenție personalizat ar trebui să includă strategii și activități adaptate nevoilor și preferințelor copilului, cum ar fi terapia comportamentală aplicată (ABA) sau terapia ocupațională.

Implementarea și monitorizarea constantă a planului de intervenție sunt cruciale pentru a asigura progresul copilului. Evaluările periodice permit ajustarea planului de intervenție în funcție de nevoile și progresele copilului. Colaborarea strânsă între profesioniști, părinți și educatori facilitează fluxul de informații și sprijină dezvoltarea continuă a copilului.

Terapia comportamentală aplicată (ABA)

Terapia comportamentală aplicată (ABA) este un tratament bazat pe dovezi și considerat unul dintre cele mai eficiente și larg utilizate intervenții pentru copiii cu tulburări din spectrul autist (TSA). ABA se concentrează pe îmbunătățirea abilităților sociale, de comunicare și de comportament ale copiilor cu autism, prin utilizarea principiilor și tehnicilor de învățare aplicate de un terapeut specializat.

Principiul de bază al ABA este utilizarea recompenselor pozitive pentru întărirea și promovarea comportamentelor dorite și pentru reducerea comportamentelor problematice. Terapeutul identifică obiective specifice pentru fiecare copil, în funcție de nevoile individuale și de nivelul de dezvoltare, și creează un plan de intervenție personalizat. Acesta poate implica instruirea structurată și repetitivă, cu accent pe divizarea abilităților în etape mici și progresive.

ABA folosește o varietate de strategii și tehnici pentru a sprijini dezvoltarea copiilor cu autism. Acestea pot include instrucțiuni verbale și vizuale, modelare, prompt-uri și feedback constant. Terapeutul lucrează într-un mod individualizat cu copilul, încurajând și recompensând comportamentele adecvate și abordând comportamentele problematice prin înlocuirea lor cu alternative mai funcționale.

Un aspect important al ABA este generalizarea abilităților dobândite într-o varietate de medii și contexte. Terapeutul încurajează practicarea abilităților în diferite situații, pentru a asigura transferul și aplicarea lor în viața de zi cu zi a copilului. Colaborarea strânsă cu părinții

și persoanele direct implicate în educația copilului este, de asemenea, esențială în implementarea ABA, deoarece aceștia pot extinde și consolida abilitățile dobândite în timpul terapiei în mediul familial și educațional.

Cercetările au demonstrat că ABA poate avea efecte semnificative în îmbunătățirea abilităților sociale, de comunicare și de comportament la copiii cu TSA. Cu toate acestea, terapia comportamentală aplicată este un proces intensiv și necesită implicarea constantă a copilului, a părinților și a terapeutului. În plus, ABA nu este o metodă unică și poate fi adaptată și combinată cu alte intervenții, în funcție de nevoile și preferințele individuale ale copilului.

Dezvoltarea abilităților de comunicare

» Comunicarea

Comunicarea la copiii cu autism poate fi dificilă, deoarece aceștia pot întâmpina deficiențe în limbajul verbal și nonverbal. Mulți copii cu autism pot avea dificultăți în a-și exprima nevoile, emoțiile și gândurile, precum și în a înțelege și interpreta comunicarea celor din jur. Deși nivelurile

de afectare pot varia, multe tehnici de comunicare pot fi aplicate pentru a sprijini dezvoltarea abilităților de comunicare la copiii cu autism. Acestea pot include folosirea limbajului simplu și clar, utilizarea comunicării vizuale și gestuale, precum și încurajarea comunicării alternative și augmentative, cum ar fi utilizarea pictogramelor sau a sistemelor de comunicație asistată. Este important să se creeze un mediu de comunicare receptiv și să se ofere sprijin și răbdare în interacțiunile cu copiii cu autism, pentru a-i încuraja să-și dezvolte abilitățile de comunicare și pentru a le permite să se exprime în mod eficient și să se conecteze cu cei din jur.

» **Terapia vorbirii și a limbajului**

Terapia vorbirii și a limbajului (logopedia) este o abordare terapeutică utilizată pentru a sprijini dezvoltarea și îmbunătățirea abilităților de vorbire și limbaj la copiii cu diverse dificultăți de comunicare. Această terapie se concentrează pe îmbunătățirea expresiei verbale, a înțelegerii limbajului și a abilităților de comunicare sociale. Logopedul lucrează cu copilul pentru a identifica și corecta deficiențele specifice, cum ar fi pronunția incorectă a sunetelor, întârzierile în dezvoltarea limbajului, dificultățile gramaticale sau de înțelegere a instrucțiunilor verbale. **Logopedia implică activități specifice**, jocuri, exerciții și tehnici adaptate la nevoile individuale ale copilului. Aceasta poate fi oferită într-un cadru individual sau în grup, și poate include și implicarea părinților și a altor membri ai familiei în procesul terapeutic. Scopul logopediei este de a spori comunicarea eficientă, de a îmbunătăți abilitățile de inte-

racțiune socială și de a oferi copiilor instrumentele necesare pentru a se exprima în mod adecvat și a se conecta cu cei din jur.

Programarea socială și jocul structurat

» **Programarea socială**

Programarea socială este o abordare terapeutică utilizată pentru a ajuta copiii cu autism să dezvolte abilități sociale și să învețe să interacționeze eficient cu ceilalți. Această terapie se concentrează pe învățarea și practicarea comportamentelor sociale adecvate, cum ar fi contactul vizual, abilitățile de comunicare nonverbală, ascultarea activă, preluarea cuvântului și înțelegerea emoțiilor și a indiciilor sociale. Terapeutul lucrează cu copilul într-un mediu structurat și predeterminat, folosind strategii și tehnici specifice pentru a-l învăța să observe și să imite comportamentele sociale adecvate. Copilul este expus gradual la situații sociale și este încurajat să interacționeze cu alți copii și adulți într-un mod adaptat vârstei și nivelului său de dezvoltare. Scopul programării sociale este de a ajuta copilul să înțeleagă și să răspundă la semnalele sociale, să dezvolte abilități de prietenie și de colaborare și să se integreze mai bine în mediul social. Această terapie poate fi oferită individual sau în grup și poate fi necesară și implicarea părinților și a altor membri ai familiei în procesul de învățare și practicare a abilităților sociale.

» **Jocul structurat**

Jocul structurat este o strategie terapeutică utilizată în intervenția timpurie pentru copiii cu autism. Acesta implică organizarea și structurarea activităților de joc pentru

a sprijini dezvoltarea abilităților sociale, cognitive și de comunicare ale copilului. În timpul jocului structurat, terapeutul sau adultul își asumă un rol activ în ghidarea și modelarea comportamentelor dorite, oferind copilului instrucțiuni și indicii pentru a interacționa în mod adecvat cu jucăriile sau cu ceilalți participanți la joc.

Jocul structurat are un program bine stabilit și reguli clare, iar activitățile sunt organizate într-un mod predictibil și repetabil. Aceasta oferă copilului cu autism un mediu sigur și familiar în care să exerseze abilitățile sociale și de comunicare într-un mod structurat și sprijinitor. Prin intermediul jocului structurat, copilul învață să urmeze instrucțiuni, să participe în mod activ, să împărtășească, să își aștepte rândul și să se adapteze la reguli și la cerințele sociale.

Jocul structurat poate fi adaptat în funcție de nevoile și nivelul de dezvoltare al fiecărui copil, astfel încât să poată beneficia în mod optim de această strategie

terapeutică. Prin practicarea regulată a jocului structurat, copilul poate să-și îmbunătățească abilitățile sociale și de comunicare și să devină mai încrezător în interacțiunile sale cu ceilalți.

Sprijinul familial și comunitar

» Sprijinul familial

Sprijinul din partea familiei și comunității este esențial în procesul de socializare.

Înțelegerea și acceptarea din partea părinților și a membrilor familiei joacă un rol crucial în sprijinirea copiilor cu autism în interacțiunile sociale. Este esențial ca aceștia să fie susținători și să ofere un mediu pozitiv și acceptant pentru dezvoltarea abilităților sociale ale copiilor lor.

E necesar ca părinții și membrii familiei să înțeleagă că acești copii cu autism pot avea dificultăți în înțelegerea și utilizarea abilităților sociale. Este important să fie conștienți de specificul nevoilor copiilor lor și să ofere sprijin și încurajare în dezvoltarea acestor abilități.

Un prim pas în sprijinirea copiilor cu autism în interacțiunile sociale este crearea unui mediu sigur și bogat în acceptare și înțelegere în cadrul familiei. Aceasta implică acceptarea și înțelegerea diferențelor individuale ale copilului, fără a avea așteptări nerealiste. Părinții și membrii familiei îi pot educa și sensibiliza și pe ceilalți membri ai familiei și prietenii cu privire la autism, pentru a le facilita înțelegerea și acceptarea copilului.

De asemenea, părinții și membrii familiei pot juca un rol activ în sprijinirea copiilor cu autism în interacțiunile sociale. Aceștia pot crea oportunități de socializare, cum ar fi participarea la grupuri de sprijin

pentru părinți sau organizarea întâlnirilor cu alți copii cu autism. În plus, pot colabora cu terapeuții și profesioniștii în domeniul autismului pentru a dezvolta strategii și planuri personalizate de intervenție socială.

Un alt aspect important este comunicarea deschisă și sinceră între părinții și copiii cu autism. Părinții pot încuraja copiii să își exprime emoțiile și nevoile și să ofere un spațiu sigur în care aceștia să se simtă înțeleși și acceptați. Prin comunicare empatică și încurajare pozitivă, părinții pot spori încrederea și stima de sine a copiilor lor.

» Sprijinul comunitar

Sprijinul comunitar joacă un rol important în socializarea copiilor cu autism. Comunitatea poate oferi suport și resurse necesare pentru ca acești copii să se integreze și să se dezvolte într-un mediu social adecvat.

Organizațiile non-guvernamentale, centrele de intervenție și grupurile de sprijin din comunitate pot oferi servicii specializate și programe destinate copiilor cu autism și familiilor acestora. Aceste instituții pot organiza activități sociale și recreative în care copiii cu autism să poată participa alături de alți copii și să învețe abilități sociale într-un mediu sigur și supervizat.

De asemenea, comunitatea poate fi un mediu inclusiv și tolerant în care copiii cu autism să fie acceptați și susținuți. Școlile și grădinițele pot implementa programe de incluziune care să permită copiilor cu autism să interacționeze cu ceilalți copii și să se dezvolte într-un mediu educațional adecvat.

Sprijinul comunitar poate veni și din partea vecinilor și prietenilor, care pot fi sensibilizați și educați în privința autismului și pot oferi sprijin în interacțiunile cu copilul. Înțelegerea și acceptarea din partea comunității pot contribui la reducerea stigmatizării și izolării sociale a copiilor cu autism.

Prin sprijinul comunitar, copiii cu autism pot avea acces la o gamă variată de oportunități de socializare și pot beneficia de suportul și înțelegerea celor din jur. Comunitatea poate juca un rol esențial în promovarea incluziunii și integrării sociale a acestor copii, oferindu-le șanse egale de dezvoltare și participare activă în societate.

CONCLUZIE

Încheiem articolul subliniind că socializarea la copiii cu autism este un proces complex și individualizat, care necesită o abordare integrată și sprijin din partea diferitelor părți implicate. Intervenția timpurie, terapia comportamentală aplicată, dezvoltarea abilităților de comunicare, programarea socială și sprijinul familial și comunitar sunt elemente esențiale în promovarea abilităților sociale și de integrare în societate pentru acești copii. Prin aplicarea strategiilor adecvate și prin crearea unui mediu susținător, copiii cu autism pot obține progrese semnificative în socializare și pot construi relații pozitive cu cei din jur.

NEUROFEEDBACK

o terapie adjuvantă în dezvoltarea limbajului

ANDREEA MĂCELARU, psiholog/neuroterapeut,
Owner Brain Help Clinic

Comunicarea eficientă reprezintă baza unui echilibru emoțional, iar lipsa acesteia poate crea nenumărate comportamente disruptive ce pot dezechilibra sistematic viața unui copil.

În cazul copilului cu întârziere de limbaj, principalul scop al specialiștilor care se ocupă de dezvoltarea limbajului, este să ajute copilul să găsească o metodă de comunicare eficientă. De cele mai multe ori, comunicarea non-verbală nu este de ajuns, și de aceea se încearcă să se dezvolte limbajul expresiv.

În ajutorul promovării limbajului este utilizată, din ce în ce mai des, o terapie adjuvantă, ce promite rezultate în timp, în special în cazul copiilor cu întârziere de limbaj expresiv/autism.

Trebuie să reținem un lucru – creierul reprezintă tot ceea ce putem face, astfel încât tocmai creierul trebuie privit în ansamblu.

Neurofeedbackul constă în antrenarea directă a funcțiilor cerebrale, cu ajutorul căreia creierul învață să funcționeze mai eficient. Numeroase afecțiuni au la bază lipsa unei reglări naturale a creierului și a proceselor implicate. Neurofeedbackul este non-invaziv și nu doare.

Antrenamentul cu neurofeedback (NFT) este precedat de o evaluare obiectivă a activității creierului și a stării psihologice. În timpul antrenamentului, senzorii sunt plasați pe scalp și apoi conectați la electronice sensibile și la software-ul de calculator care detectează, amplifică și înregistrează activitatea specifică a creierului.

Informațiile rezultate sunt transmise cursantului practic instantaneu, cu înțelegerea conceptuală că modificările semnalului de feedback indică dacă activitatea cerebrală a cursantului se află sau nu în intervalul desemnat.

Pe baza acestui feedback, diverselor principii de învățare și îndrumarea practicianului, apar modificări ale tiparelor creierului și sunt asociate cu schimbări pozitive ale stărilor fizice, emoționale și cognitive.

Auto-reglarea este de bază în NFT, una din sarcinile primare ale creierului uman fiind aceea de a reacționa la stimulii din mediu, într-un mod adecvat. Pentru a face acest lucru, creierul acumulează și procesează constant semnale interne, precum și informații externe.

În cazul copiilor cu întârziere de limbaj expresiv, s-au observat următoarele efecte ale antrenamentului neuronal, în urma a 20 ședințe a câte 45 minute sesiunea, minim două ședințe pe săptămână, protocol de lucru pe cele patru cadrane (dreapta față/dreapta spate – stânga față/stânga spate, partea stângă a creierului ocupându-se cu tot ce ține de verbalizare):

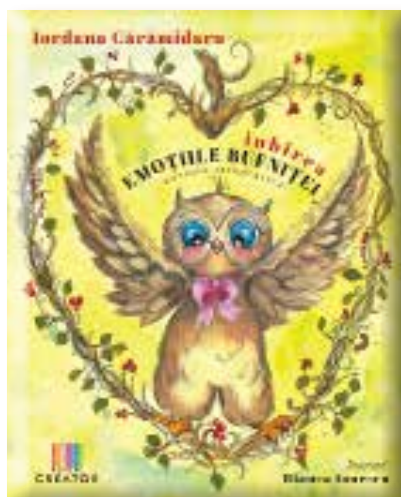
- ✓ capacitatea copilului de a imita verbal grupuri de sunete, cuvinte, posibilitatea de a utiliza propoziții din două-trei cuvinte;
- ✓ dezvoltarea expresiei verbale și scrise;
- ✓ gândire logică;
- ✓ planificare și organizare;
- ✓ dezvoltarea limbajului spontan;
- ✓ capacitate mai mare de receptivitate;
- ✓ gândire conștientă, cunoștințe și abilități;
- ✓ funcția executivă a deprinderilor învățate;
- ✓ integrare senzorială-extrem de necesară și aceasta în cazul copiilor cu desincronizare senzorială tactilă (pentru a utiliza masajul logopedic sau de a accepta utilizarea instrumentelor logopedice la nivelul feței/gurii);
- ✓ confort emoțional și securitate;
- ✓ conștientizare corporală și spațială (extrem de importantă și aceasta în dezvoltarea limbajului expresiv).

Practic, ce face neurofeedbackul?

O terapie adjuvantă ce ajută creierul și îi dă un restart acolo unde legăturile neuronale sunt deficitare, dezvoltând noi căi neuronale.

Alături de ceilalți specialiști din domeniu, NFT aduce îmbunătățiri semnificative, astfel încât perioada de a accesa rezultate vizibile scade.

Recenzie

» Emoțiile bufniței

- » Ioana Cărămidaru
- » Editura Creator, 2023

Bufnița este simbolul înțelepciunii. Și oare cum ai putea să-i explici unui copil noțiunea de iubire decât făcând apel la lumea prietenoasă a animalelor? Bufnița mică își creează traseul prin viață cu ajutorul vorbelor și faptelor celor apropiați și maturi: părinți și bunici.

Fiecare își are locul său în epopea iubirii. Bufnițel învață de la bunicul-învățător că lumea poate fi descifrată cu ajutorul sentimentului de iubire. Și ce cale să urmeze în viitor? Va fi învățător ca și figura înțeleaptă a bunicului. Bufnițel învață că iubirea sălășuiește în fiecare ființă. Iubirea nu e doar un fard al vieții, ci o cale prin care pătrunzi în labirintul vieții.

În această carte vocea povestitorului se împletește cu acea cromatică liniștitoare a ilustrațiilor.

Recomand această carte specialiștilor și părinților.

» Cum să ai o voce irezistibilă

- » Cătălin Popa
- » București, 2017

Cătălin Popa este actor, trainer și entertrainer. Să vorbim fluent, să articulăm corect sunetele astfel încât să fim înțeleși de auditoriu, presupune a stăpâni arta respirației, să știm să o dozăm pentru a oferi vocii amplitudine.

Acum „Dicția se poate educa prin exercițiu”, exercițiile de încălzire a aparatului fonator prin vocalize, prin repetare de sunete și silabe, până la frământări de limbă vor da acuratețe în pronunție și coordonare între fonație și respirație.

Este absolut interesantă propunerea de a recita poeziile lui Eminescu sărind coarda sau a recita în timp ce depunem efort de a urca pe munte.

Exercițiile de respirație ritmică ajută în reglarea emisiei sunetelor sau exercițiile pentru pronunția clară a finalurilor de cuvinte vor conduce la o vorbire clară și plăcută.

” Cuvintele transmit mesajul, iar vocea transmite emoția. ”

Recenzie

» 30 de activități pentru a deveni un as al hărților mentale

» Stephanie Eleaume-Lachaud

» Editura DPH, 2021

Acum, în epoca analfabetismului funcțional și a exploziei tulburărilor de învățare avem nevoie de o metodă cât mai simplă, dar care să ne ajute să stăpânim cunoștințele cât mai mult timp. Este terapia mind-set.

Orice text are o inimă din care se răsfrâng ideile principale și secundare. Harta mentală este un mod euristic de a descifra cunoștințele. „Este o reprezentare spațială a informației.”

Copilul va trebui să culeagă materialul pentru a pregăti harta, să-și aleagă cuvintele-cheie care ghidează. Folosind multe culori va face o hartă atractivă. Datorită desenelor asociate cuvintelor scrise, copilul creează o poveste care-l va ajuta să memoreze mai ușor.

Prima hartă prezentată are titlul „Ce îmi place”. Copilul va scrie pe ramurile principale activitățile care îi plac, persoanele, tipuri de mâncare.

A doua hartă este despre „Viața lui Mozart”. Copilul va căuta date despre compozitor, titlurile simfoniilor și operelor.

Sunt 30 de activități sintetizate în hărți mentale. Copilul își dezvoltă și lexicul cu ajutorul acestor hărți sau poate învăța o limbă străină.

SOGGOL

i
k
G

y